

Kıyas

Bak Zafer senden ufak ama o hiç ağlamıyor!

Kızım sen onun ablasısın, bak Nurten kardeşine hiç böyle davranıyor mu?!

O senden daha güzel yazıyor!

Çamurlamadan başka bir şey değil kıyas. İzi hiç çıkmaz. Karşısındakinin mutsuzluğunu isteyen kişinin en kolay ulaşılır işe yaramaz silahıdır. Bazen isteyerek, bazen de istemeyerek yaparız demiyorum, çünkü çoğu zaman pekala isteyerek yaparız, hem de işe yaramadığını bilmeden.

Çocuğumuzun bi an için eblehler gibi sessiz kalması ile istendik davranış geliştirdiğimizi sandığımız o saniyeler, aslında çocuğumuzun özgüveninin erimeye başladığı anlardır. Bir anne nasıl olur da çocuğunun aynı zamanda özgüven kazanmasını isterken aynı zamanda da edimleriyle onun özgüvenini kemirir?! Cevabı kendi çocuğunu başka bir çocuk ile kıyaslamaktır. Kıyaslandığını anlar anlamaz çocuk, kıyaslandığı kişinin üstün olduğunu düşünmeye başlar. Eğer karşısındaki üstünse o zaman kendisi de aşağıdır. Aşağılık duygusu çocuğun özgüvenini sarsar, uzun süre devam etmesi halinde ise kıyas, özgüvende depreme neden olur. Şöyle ki, kıyaslanan çocuk kızmaya başlar, devamında öfkelenir, hırçın davranışlar sergilemeye başlar. Bunu kıskanma takip eder. Kıskandığı kişinin yapabildiklerine karşı kendisini aşağı gördüğü için anneyi, ulaşmak istediği hedef ne ise tam tersine sürükler. İçinde biraz bile ödev yapma isteği olan çocuk hislerinin alaşağı olmasıyla artık yapmak istemez olur, gönülsüz yapar. Bir işe yaramadığını hissedip etrafıyla kendi mutsuzluğunu paylaşır. Pinpon topu gibi çamuru atan anne aynı şeyi kendi yüzünde bulur. Neyse ki çocuklar anne babası kadar deneyime sahip değildir ve şöyle cümlelerle anne babası gibi davranmazlar. Baba var ya, Osman emmi senden çok kazanıyor. Sen benden teşekkür getirmemi istiyorsun, başka çocuklarla kıyaslıyorsun ama ben seni Osman amcayla kıyaslamıyorum? Anne, Ayşe teyze senden daha güzel yemek yapıyor. Sen niye ondan kötü yemek yapıyorsun? Bak komşumuz çocuğuna hiç bağırıyor!

Amaç istendik davranış meydana getirmek olunca bolca kullandığımız kıyas yerine olumlu sonuçlar alabileceğimiz pek çok yöntem var. Bunlardan bir tanesi "ben dili"dir. Ben dili kişinin kendisini ifade etmede tam yetkinliğe ulaştığının bir işaretidir. Kendisini tam olarak ifade edebilen bir anne/baba, çocuğuna olumlu örnek olur. Böylece çocuk da kendisini tam olarak ifade etmeye başlar. Kıyaslanan çocuk anlaşılmadığını fark eder. Anlaşılmadığını fark eden çocuk olumlu iletişime kendisini kapatır. Böylece verdiği bu karşıt tepki istenmeyen durumlara giden bir karşı atağa dönüşür. Annenin tek istediği şey çocuğun yemeğini yemesi, ödevini yapması, sessiz durması, başkalarını üzmemesi iken; anne o an işlerin ters gitmesine neden olan etkiyi başlatan kişinin kendisi olduğunu fark etmez, etmek istemez.

Kıyas, olumsuz bir kelimedir ve zıt anlamlısı yoktur. Sadece olumlulama ile zıttını kastederiz. Kıyaslamama deriz. Kıyaslamamada yani başkası ile bir tutmamada karşıdakini biricik görme, onun özel olduğunu ona hissettirme, onu anlamaya çalışma ve bireyin güvenini tazeleme vardır. Kıyasta bunların hiç biri yoktur. Karşısındakine verdiği mesaj beceriksizliktir. Anneler bilse kıyas yapmanın ne kadar mutsuzluk getiren bir araç olduğunu mutlaka kıyastan vazgeçecektir. Ben dilini kullanmaya başlayacaktır. Ali ödevini çoktan bitirdi, yerine, ödevin bitmemesi beni çok üzüyor, demek, kıyastan çok çok daha etkili bir davranış değiştirme aracıdır. Bunu duyan çocuk da kendini ifade etmek isteyecektir. O da ben dilini kullanıp, ellerim çok acıyor. Oyun oynamak istiyorum, gibi ifadeler kullanıp anneyi tükenmişliğe götürecek davranışlara girmeyecektir.